

na tam, kde zákon pro svou obecnost nestačuje“.

Třetí kapitola s názvem „Komunikace lékaře s pacientem“ je věnována vztahu lékaře a pacienta, právům pacientů, vztahu lékaře a pacienta v kontextu právních norem. Náзорný obrázek znázorňuje souvislosti vztahu lékaře a pacienta jako základu medicíny.

Následující kapitola patří problematice jednotlivých lékařských oborů: etické problémy prenatální diagnostiky, etika ve vztahu ke gynekologii a porodnictví, k pediatrii s odkazem na Chartu práv dětí v nemocnici (příloha 10.6.). Etika a anesteziologie, etika a chirurgie; odpovědná profese chirurga je podmíněna nejen vysokou odborností, ale také respektováním a uplatněním etických principů.

V části etika a psychiatrie autor poukazuje na některé nedostatky v našem právním systému a navrhuje jisté změny. Vždy máme vidět i v duševně nemocném součást lidské společnosti, jak to dokládá Madridská deklarace (příloha 10.11).

Ve vztahu k praktickému lékaři definuje autor postavení praktika takto: 1. lékař jako odborník na straně života, 2. lékař jako komplexní expert, 3. lékař jako průvodce, který má doprovázet i zdravého člověka kvalifikovanou radou a vést k uvědomlejšímu způsobu života. Pozornost je věnována také ožehavým otázkám klonování, transplantační medicíně, ale také intenzivní medicíně. V otázce klonování autor uvádí

etické námitky, které mají rozlišovat mezi „mohu“ a „smím“.

Podrobně je probírána etická problematika ve vztahu ke geriatrici. Věnuje se vlastní zdravotní péči včetně problematické otázky resuscitačně intenzivní péče u starších osob.

Obsáhle pátá kapitola se zabývá etikou v procesu umírání. Autor diskutuje dvě možnosti přístupu k blízcímu se úmrtí: do poslední chvíle jsou využity všechny dostupné prostředky akutní medicíny k prodloužení života; za druhé příprava na důstojný odchod ze světa v kontaktu s blízkými. Zabývá se dále problémem eutanazie a uvádí některé diskusní příspěvky na toto téma.

Šestá kapitola je věnována etice klinického výzkumu, která má jiné dimenze než etika klinické práce. Autor odkazuje na Norimberský kodex, který zdůrazňuje dobrovolný a informovaný souhlas člověka, jenž se účastní biomedicínského výzkumu.

Na Norimberský kodex navazuje Helsinská deklarace Světové zdravotnické asociace (příloha 10.8), která klade důraz na vědeckost výzkumu a prezentaci výsledků. Etické komise mají jako hlavní poslání ochranu lidských práv a dohled na respektování lidské důstojnosti u pacientů i subjektů, které se účastní biomedicínského výzkumu. Autor se nevyhýbá ani problematice ekonomie ve vztahu k etice. Zdůrazňuje, že jako kontrolní prvek ve zdravotním systému by měl fungovat pacient. Nejen spoluúčastí na úhradě léků nebo ne-

mocničních paušálů, ale také jestliže vyhledá další ošetření mimo svého ošetřujícího lékaře či specialistu, by měl realizaci tohoto svého práva uhradit.

Další kapitoly jsou věnovány osobnosti lékaře, étosu lékaře, kultivaci étosu lékaře prostřednictvím lékařských stavovských ctností. Vyslovuje také své krédo: lékařský étos není žádný izolující, mytologizující či fundamentalistický extrakt, ale je odbornou, emoční a spirituální výbavou těm, kteří se věnují lékařské profesi, kteří prostřednictvím svého lékařského povolání věnují hodně své energie i svého charakterového bohatství ochraně zdraví svých svěřených občanů.

Závěrem bych zdůraznil, že etika není přírodním jevem, ani není dána nějakým obecně platným zákonem. Proto se mění s kulturou a civilizací. V mysli moderního člověka by mělo být zakotveno něco ojedinělého, co mu poskytuje pro léčebnou činnost trvalou zásadu protknutou humanismem a soucitem, která přetrvává nejrůznější sociální, společenské i vědecké změny.

Publikace MUDr. Mgr. Kořenka, CSc. k tomu napomáhá a měla by mít místo v knihovně každého lékaře.

*prof. MUDr. Jaroslav Rybka, DrSc.
Interní klinika IPVZ Baťovy krajské
nemocnice
Havlíčково nábreží 600, 762 75 Zlín
e-mail: rybka@bnzlin.cz*

Doručeno do redakce: 31. 5. 2005

Block B. Průvodce sonografií – kapesní atlas. Praha: Grada Publishing 2005. 290 stran. ISBN 80-247-0835-3.

Vzhledem k širokému rozvoji ultrazvukové diagnostiky u nás je každá česká publikace z tohoto oboru žádáným počinem. Tak se na první pohled také jeví i posuzované dílo. Obsahuje 244 echogramů s odpovídajícími barevnými schémata. Při podrobném

prostudování knihy však čtenář, očekávající skutečného „průvodce sonografií“, bude zklamán. Dílo totiž obsahuje jen obrazy standardních ultrasonografických řezů normálních tkání abdominální oblasti a štítné žlázy. Název díla je tak poněkud za-

vádějící, protože neodpovídá očekávanému obsahu.

V knize je velmi cenná kapitola úvodní, obsahující polohy vyšetřovací sondy pro základní řezy vyšetřovanou oblastí a kapitola závěrečná, podávající přehled fyziologických

rozměrů jednotlivých orgánů a tkáňových struktur.

Oněch již zmíněných 244 obrazů zahrnuje echogramy cév dutiny břišní, jater, žlučníku, pankreatu, sleziny, ledvin, nadledvinek, žaludku, močového měchýře, prostaty, dělohy a štítné žlázy. Všechny echogramy byly zřejmě pořízeny stejným přístrojem, bohužel nikoliv se špičkovými zobrazovacími schopnostmi, takže mnohé popisované struktury čtenář spíše tuší než vidí.

Ze všech kapitol se jako nejproblematictější jeví kapitola první, zobrazující v odstupňované šedi cévy v abdominální oblasti. Je pochopitelné, že zkušený vyšetřující musí být schopen i v šedém B-zobrazení identifikovat cévy. Při současné nabídce barevných dopplerovských technologií však již nikdo cévy touto metodou nevyšetřuje. Považuji proto tuto kapitolu, představující téměř pětinu rozsahu knihy, za zbytečně obsažnou.

Také výběr zobrazovaných a popisovaných struktur není vždy optimální. Tak např. na 12 obrazech jaterní krajiny je popisováno ligamentum teres, jehož praktický diagnostický význam je omezený, ale v žádném řezu jaterní krajinou nejsou popsány žlučové cesty, jejichž diagnostický význam je nepoměrně větší. Na řadě echogramů jsou také artefakty, ale bez jakéhokoliv popisu. Málo kvalitní jsou také obrazy prostaty a dělohy.

Rovněž obrazy štítné žlázy, které se poněkud vymykají z konceptu celé knihy, nejsou ani příliš zdařilé, ani příliš kvalitní. Podélné řezy jsou zaměřeny jen na levý lalok, příčné řezy na lalok pravý, přičemž na obr. 242 je chyba v popisu, nejedná se o levý, nýbrž o pravý lalok.

Svoji úvahu nad na první pohled sympatickou knihou končím s jistými rozpaky. Je otázka, komu ji seriózně doporučit. Snad skutečně jen

začínajícím radiodiagnostikům a internistům či gastroenterologům, kteří se chtějí věnovat ultrasonografii. Ti si však patologické obrazy, v nichž spočívá těžiště metody, budou muset doplnit z jiných zdrojů. Pro studenty medicíny chybí principy metody a rovněž základní patologické obrazy s podrobným výkladem. A zkušení ultrasonografisté nenajdou v knize nic nového.

Grada Publishing vybírala pro překlady vždy vynikající zahraniční tituly. V případě Blockovy publikace však volba nebyla nejšťastnější.

*prof. MUDr. Ivo Hrazdila, DrSc.
Klinika zobrazovacích metod LF MU
a FN u sv. Anny
Pekařská 53, 656 91 Brno
e-mail: ivo.hrazdila@fnusa.cz*

Doručeno do redakce: 13. 4. 2005